

Cirkulärnr: 1993:99
Diariernr: 1993:1257
Handläggare: Peter Holmberg
Avdsek: AK SkoBa
Datum: 1993-06-21
Mottagare: Kommunsstyrelsen
Styrelsen för gymnasieskolan
Gymnasieskolan
Rubrik: Arbetsplatsförlagd utbildning i den nya gymnasieskolan
Ersätter: 1988:77
Bilagor: 1 Avtal om arbetsplatsförlagd utbildning i den nya gymnasieskolan
2 Elevens ställning vid arbetsplatsförlagd utbildning

Arbetsplatsförlagd utbildning i den nya gymnasieskolan

Enligt riksdagens beslut skall den nya gymnasieskolan genomföras i landets kommuner successivt under tidsperioden 1992/93 -- 1995/96. För huvuddelen av kommunerna sker genomförandet 1993/94. En av de största förändringarna gentemot dagens gymnasieskola är att på alla nationella program utom det estetiska, det naturvetenskapliga och det samhällsvetenskapliga skall minst 15% av undervisningstiden vara förlagd till arbetsplats utanför skolan, sk arbetsplatsförlagd utbildning, APU.

I många kommuner finns betydande erfarenheter av APU från de sk. ÖGY- försöken som pågått sedan 1988. Dessa har dock endast omfattat ca 40 000 av de totalt 120 000 elevplatserna inom de aktuella utbildningsområdena, vilket innebär att många kommuner har liten eller ingen erfarenhet av APU. Många kommuner och branschorganisationer har kontaktat Svenska Kommunförbundet i samband med planering av APU inför 1993/94 och följande år.

Ansvar för arbetsplatsförlagd utbildning

Arbetsplatsförlagd utbildning innebär att vissa avgränsade moment i utbildningen, de moment som arbetsplatsen har bäst förutsättningar att genomföra, förläggs utanför skolan. En utgångspunkt är genomgående att APU skall kunna genomföras i företagets/institutionens ordinarie produktion/verksamhet. Kommunen har som skolhuvudman ansvar för såväl den skolförlagda som den arbetsplatsförlagda delen.

Beslut om APU fattas lokalt. Det är styrelsen för skolan som tillsammans med skolan fattar dessa beslut med utgångspunkt i de nationella styrdokumenterna för skolan, kommunens skolplan samt de lokala förutsättningarna i fråga om arbets- och kursplaner. De utbildningsavtal som parterna på arbetsmarknaden träffar kan naturligtvis ej innehålla direkt bindande skyldigheter för skola eller kommun även om de indirekt kan påverka möjligheterna att genomföra APU.

De lokala besluten om APU innefattar alla steg alltifrån urval av arbetsplatser och kursplaneavsnitt för APU samt handledarutbildning till uppföljning och utvärdering av verksamheten. Den arbetsplatsförlagda utbildningen bör regleras i en överenskommelse där villkoren för arbetsplatsens och skolans respektive ansvar framgår. Som bilaga 1 redovisas ett kommenterat exempel på hur ett avtal om arbetsplatsförlagd utbildning kan utformas. Avtalsförslaget kan givetvis justeras mot bakgrund av speciella lokala önskemål samt med hänsyn till olika branschens förutsättningar och behov.

Det bör noteras att i de fall skolhuvudman och arbetsgivare är samma juridiska person (samma kommun) kan inte ett civilrättsligt gällande avtal träffas. Detta hindrar givetvis inte

att man mellan olika nämnder träffar skriftliga interna avtal om arbetsplatsförlagd utbildning som ändå gäller fullt ut.

Kommunförbundet har i skriften "Kommunal strategi för planering av yrkesutbildning" gett exempel på planerings- och förberedelsearbete inför APU, hämtat från ÖGY-försökskommuner. Jfr. cirkulär 1991:72.

Elevers ställning vid arbetsplatsförlagd utbildning.

Genom elevernas vistelse under längre perioder på arbetsplatserna för utbildning i samband med produktion aktualiseras vissa frågor om elevers ställning på arbetsplatsen. I bilaga 2 redovisas några aspekter på APU ur arbetsrättslig synvinkel, ur personskadeskydds- och skadeståndsansvarssynvinkel samt med avseende på försäkringsfrågor.

Ekonomiska villkor för arbetsplatsförlagd utbildning.

Något krav på eller nivåer för ersättning till företag/institutioner finns inte reglerade, utan måste överenskommas i varje fall. I fråga om villkoren för arbetsplatsernas ekonomiska medverkan vill Kommunförbundet understryka att allt fler kommuner i landet bedömt det som rimligt att medverka i APU sker utan direkt ersättning från skolans sida. Skälen härtill är flera:.

I ett vidare, internationellt perspektiv är det mycket ovanligt med total skattefinansiering av yrkesutbildningen. I andra länder står arbetslivet för hela eller stora delar av dessa kostnader.

Det fanns under de inledande åren av försöksverksamheten ett särskilt, av skolöverstyrelsen fastställt, belopp för ersättning till företag som deltog i APU. Detta kan anses ha varit berättigat i ett läge då endast vissa branscher och delar av landet fick delta i verksamheten. Nu är en väl fungerande yrkesutbildning för hela landet och alla branscher ett viktigt intresse och ett gemensamt ansvar för alla gymnasieskolor och företag/institutioner.

I arbetsfördelningen mellan företag och skolan skall principen vara att respektive intressent utvecklar sin verksamhet på de områden man har bäst förutsättningar att genomföra. Skolan skulle härvid satsa på de skolförlagda utbildningsdelarna, handledarutbildning samt att utveckla kontakterna med arbetsplatsen. Arbetsplatsen satsar på bra utbildningsplatser i anslutning till produktionen.

I det nya kommunala utjämningsbidraget finns inga öronmärkta pengar vare sig för skola, gymnasieskola eller APU. Beslut om resursanvändning är kommunala beslut utifrån de krav som ställs på kommunerna genom lagstiftning och lokala behov.

Riksdagens beslut om finansiering sammanföll ej med ÖGY-kommitténs ursprungliga förslag om en särskild arbetsgivaravgift som skulle vara öronmärkt, och återgå till företag som tog emot elever i APU för egna och andra arbetsplatsers behov.

"Auktoriserad utbildningsarbetsplats"

Att medverka i arbetsplatsförlagd utbildning genom att ställa utbildningsplatser till förfogande är en samhällsnyttig insats av största vikt. I många länder, bl a Tyskland har denna samhällsnytta ofta markerats. Ett positivt sätt kan vara att genom en logotyp, diplom eller dylikt lyfta fram de medverkande företagens insatser. Endast de som själva utbildar bör ges rätt att utnyttja dessa. En mindre näringsidkare eller institution kan genom en skylt på dörren markera att man "drar sitt strå till stacken" genom att utbilda ortens ungdomar, ett större företag kan utnyttja den i annonser och övrig marknadsföring. I båda fallen sänds viktiga signaler till lokalsamhället.

Lokala yrkesråd eller motsvarande

Även om yrkesråden inte längre utgör obligatoriska rådgivande organ åt styrelsen för utbildningen och skolan kvarstår, eller t o m ökar, behovet av samordnade kontakter med arbetslivet. De lokala yrkesråden (programråden) eller annan form för samverkan med arbetslivet som kommunen fastställt utgör alltså en viktig resurs i många frågor, inte minst avseende arbetsplatsförlagd utbildning. Ledamöterna bör besitta goda kunskaper om ortens arbetsliv till god hjälp att bedöma vilka företag som är lämpliga att anlita för APU. Det är därför viktigt att verksamheten inte upphör medan man utreder en ny form för organisationen, t ex vid övergången från linje till program.

Eventuella frågor med anledning av detta cirkulär kan ställas till Peter Holmberg tfn 08-772 46 27 eller Mats Söderberg, tfn 08-772 46 38.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik
Sektionen för skola och barnomsorg

Louise Fernstedt

Peter Holmberg